

Asia: VN/26111/2023

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäädösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

Kyllä

Jos on, minkälaisista haasteista tai epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

Tilanteissa, joissa viranomaisen tiedon luovutus perustuu asiakkaan tietosuoja-asetuksen mukaiseen suostumukseen, on epäselvää, kenellä on oikeus tietoon ko. suostumuksen olemassaolosta ja sisällöstä. Esim. jos suostumus on annettu rekisterinpitäjälle, onko tiedon saantia ko. suostumuksesta jotenkin rajattava suostumuksen nimenomaisen sisällön perusteella?

Onko jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännöksen havaittu estävän viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Onko tietosuojan yleissäädösten havaittu estävän tai rajoittavan tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsittelyä tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät tai rajoittavat tiedon käsittelyä?

-

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissääntelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

Kyllä

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisessä ja toteuttamisessa olisi keskeistä tietää, onko asiakas toisen henkilön edunvalvoja esim. tilanteissa, joissa asiakas tulee ennakoimatta kykenemättömäksi valvottavansa asioiden hoitoon. On epäselvää, onko syy sille, ettei tietoa saa DVV:ltä, säädös vai muu syy. Toiseksi on epäselvää, estääkö säädös sen, että tietoa asiakkaan tekemistä puolesta toimisen valtuutuksista ei ole saatavilla. Tarve tietoon toistuu aina, kun palveluissa kohdataan henkilö, joka ei ilmeisestikään ole kykenevä itse tai yksin toteuttamaan tarpeelliseksi todettuja asioita.

Onko kansallisen erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten havaittu estävän tietojenvaihdon sellaisten viranomaisten (tai julkista hallintotehtävää hoitavien) välillä, jotka tarvitsevat tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista tai julkisen palvelun tarjoamista varten?

Kyllä

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa?

Julkisuuslain hyödyntäminen viranomaisten välisessä tiedonvaihdossa on syystä tai toisesta vajaata. Yksi syy lienee haaste ymmärtää, milloin vaihdettava tieto on julkisen palvelun tuottajan liiketoiminnan tietoa (joka toki sisältää henkilötietoja) ja milloin erityislainsäädännössä tarkoitettua asiakastietoa.

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä tunnistettu muita esteitä julkisen palvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle?

Kyllä

Jos kyllä, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä?

Tukiälyn kehittäminen siten, että sen avulla voisi luotettavasti korvata ihmisarvioita ja tosiasiallisesti vähentää ammattihenkilöiden työtä, edellyttää laajaa kielimallien testausta ja kehittämistä. Kun on kyse luonnollisen kielen tulkinnan kouluttamisesta, synteettinen testiaineisto ei mahdollista etenemistä. Tällä hetkellä on erilaisia käsityksiä siitä, onko kielimallien koulutus minkä lain alaista toimintaa sekä siitä, onko asia viranomaisen kehittämis- ja innovaatiotoimintaa vai tutkimustoimintaa.

YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN SALLIMAN KANSALLISEN SÄÄNTELYLIKKUMAVARAN KÄYTTÖ

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

Ei

Jos ei, tulisiko kansallista sääntelyliikkumavaraa käyttää enemmän?

Jos kyllä, miltä osin ja miten liikkumavaraa tulisi käyttää nykyistä enemmän julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

Kansallista liikkumavaraa tulisi sosiaali- ja terveydenhuollon erityislainsäädännöstä käyttää vähemmän: Alalla on lukuisia eri tilanteisiin kehitettyjä käsitteitä "tahtoo, pyytää, hyväksyy, ilmoittaa", joissa ainakin osassa on kysymys tietosuoja-asetuksen suostumukseen liittyvistä asioista. Toimialan sisäinen tiedon liikkuvuus vaati erillistermit luovutuslupa ja kieltö, pääsääntöisesti tulisi soveltaa yleissääntelyä, kun asiakas pystyy tietoisesti suostumuksen antamaan.

Puuttuuko kansallisesta erityislainsäädännöstä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kyllä, mistä puutteesta ja palvelusta on tarkalleen ottaen kyse?

Lukuun 3.2.9 liittyen:

- Ajoterveyden asianmukainen digitalisointi edellyttäisi, että asiakkaan hoitavalla ammattihenkilöllä olisi tiedossaan potilaan ajokorttiluokka, kun kerta ammattihenkilön pitäisi tarvittaessa ilmoittaa ajoterveyteen liittyvistä havainnoistaan poliisille.

- Jostain syystä hoitavalla lääkärillä ei nyt ole keinoa saada tietoonsa Kelan tekemää lääkekorvauspäätöstä ilman asiakkaan suostumusta. Tieto on joissain tilanteissa välttämätön tieto hoitoratkaisujen tekemisen yhteydessä. On epäselvää, mihin säädökseen tämä perustuu.

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä käytetty sääntelyliikkumavaraa tarpeettomasti? Jos on, miltä osin ja mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

YLEISET KOMMENTIT

Puuttuuko väliraportin liitteestä 1 lakeja, joita olisi hyvä arvioida kokonaisuudistuksen yhteydessä?

-

Muut kommentit

- Mietinnön kohdasta 2.3.4. toisesta kappaleesta puuttuu ajokorttilaki, joka käsittelee poliisin ajoluvan kieltö-oikeutta.

- Lukuun 4.3. liittyen olemme kohdanneet kehittämistehtävissämme alla listattuja tilanteita, joissa viranomaisten tietopalveluilla olisi merkittävä rooli palveluiden järjestämisen kannalta. On epäselvää, miltä osin ongelma on palvelun toimeenpanon omistajuus ja miltä osin oikeasti lainsäädäntö tai sen tulkintakysymys. Nämä ovat toki yksityiskohtia, mutta niiden saaminen viranomaisen sähköisen tietopalvelun piiriin vähentäisi merkittäväällä tavalla eri tahojen tekemää turhaa työtä:

1. Hautausluvan sähköinen välittäminen asianosaisille toimijoille, joiden tiedon saannille ei näyttäisi olevan estettä (A948/1973 §19),

2. Tiedon välittäminen työnantajan rekisteröimän työntekijän työkyvyttömyysajasta ja syystä, kun kyse on terveydenhuollon ammattihenkilön todistukseen, perustuvasta poissaolosta (käyttötarkoitus palkanmaksuperusteen selvittäminen) sekä, kun kyse on työnantajan oikeudesta Kelan korvauksiin. Tässäkään ei näyttäisi olevan säädöstason estettä

3. Kotipaikkaoikeustiedon välittäminen henkilön DVV perustietojen mukana. Tietoa tarvitaan aina, kun asiakkaan sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluiden tarvetta selvitetään ja palveluita järjestetään.
4. Jo aiemmin lausunnossa mainittu tarve saada terveydenhuoltoon tieto henkilön ajaokorttiluokasta.

Kortekangas Pirkko
UNA OY - UNA Oy on hyvinvointialueiden omistama kehitys- ja
asiantuntijayhtiö